

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Septiceps Lvthervs, Vbique Sibi, Svis Scriptis contrarius,
in visitationem Saxoniam**

Cochlaeus, Johannes

Parisiis, 1564

De visitatione Parochiaru[m], cap. prim.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35803

SEPTICEPS LVTERVS,
VBIQVE SIBI, SVIS SCRIP-
PTIS CONTRARIVS IN VISI-

tationem Saxoniam: per D.

D. Ioan. Cochlaeum editus.

DE VISITATIONE
PAROCHIA RV M.

CAPVT PRIMVM.

VISITATOR.

Vam diuina salubrisque res sit, *In lib. de Vi-
Parochias, Ecclesijsque Chri-
sitatione*
stianas visitare, per eruditos ido-
neosq; viros, satis indicat nobis
vtrumque Testamētum, & no-
uū, & vetus. Sic enim legimus, circuisse Sāctum
Petrum in Iudæa, Acto. 9. Et S. Paulum cum
Barnaba, Acto. 15. Etiam de nouo perambulaf-
se omnia loca vbi prædicauerant. Et in veteri
Testamento itidem legimus, quomodo Sa-
muel nunc in Rama, nunc in Nobe, nunc in
Galgalis alijsque locis, non sanè animi causa
ad deambulandum, sed ex charitate officijq;
fui debito, atque etiam ex necessitate & indi-
gentia populi, circuibat. Quemadmodū Elias
quoq; & Elisæus fecerunt, sicut in libris Re-
gum legimus. Quod quidem opus & Christus
ipse omnium diligentissimè peregit, ita vt ob

A

DE VISITATIONE

hanc rem non habuerit vllum locum in terra, vbi caput suum reclinaret. Quod sanè exemplum etiam antiqui patres, sancti Episcopi, olim diligenter exercuerunt. Qua de re adhuc multum in Pontificiis Decretis reperitur. **E C C L E.** At Dominus admonet nos in Euangelio suo, vt attendamus caueamúsque nobis à falsis prophetis. Quo sane dicto Christus committit, ac dat potestatem omnibus Christianis, vt sint iudices super omnem doctrinam, habeántque potestatem iudicandi, quídnam sit rectum. At punctus iste nobis apud falsos Christianos suppressus fuit bene Mille annis, quod non habuimus potestatem iudicandi: Sed oportuit nos recipere absque omni iudicio, quicquid Papa & Cõcilia definerunt. At quid igitur opus est visitatoribus? **S V E R.** Mihi sanè res omnino superuacanea videtur eiusmodi visitatio. Iudicare enim & decernere de dogmatibus, omnibus Christianis commune est: Stat enim illud Christi, Iohan. 10. Oves meæ vocem meam audiunt, vocem alienorum non audiunt. Matt. 7. Attendite à falsis prophetis. Matt. 16. Attendite à fermento Phariseorum, quod est Hypocrisis, Matt. 23. Super cathedram Mosi sederunt Scribæ & Pharisei: quæcunque dixerint vt seruetis, seruate & facite: secundum opera verò eorum, nolite facere. His & similibus multis locis tum Euágelij, tum totius scripturæ, quibus admonemur ne falsis Doctõribus credamus.

Ex. 500.
art. art. 113.
C. 114.
In Serm.
Attendite à
falsis Pro-
phetis.

Ad Senatũ
Pragen.

Quid aliud docemur, quàm vt nostrę propriæ quisque pro se salutis rationem habens, certus sit quid credat & sequatur, ac Iudex liberrimus sit omnium qui docent eum, intus à solo Deo doctus. Iohan. 6. Christianus enim habet spiritum sanctum, qui (vt Christus ait) docebit eum omnia. Et Iohannes ait: Vnctio eius docebit vos omnia. Hoc est, vt in summa dicam, Christianus ita certus est, quid credere & non credere debeat, vt etiam pro eo ipso moriatur, aut saltem mori paratus sit. Non indiget igitur nouis visitatoribus, qui eum vel doceant, vel examinent in fide aut doctrina Christi, quem eius vnctio docet omnia. VISITA.

An non vides, bone Suermere, grandem calamitatem quæ iam accidit? neque vides durissimam plagam Dei, qua nos punit per falsos Prophetas & Sectas, quos nobis vnde quaque, inmittit? qui tam securè prædicant, perinde atque si spiritum sanctum penitus deuorauerint. Et quos velut omnium optimos existimauimus, illi nunc homines vsque adeo dubios reddunt, vt pene ignorent omnino, quid vel facere vel omittere debeant. S V E R. Tu verò (quicquid egerint illi) alterius doctrina vera vel falsa, neque damnaberis, neque saluus eris, sed tua solius fide. Doceat ergo quisquis quod docet, tibi videndum est tuo summo periculo, aut eodem modo quid credas. E C C L E. Assentior hinc tibi, Suermere. Tam certum enim tibi esse oportet, quòd hoc sit verbum Dei quàm certo

*In sermone
de Hierusalem.*

*Ad Senatum
Pragen.*

*N. 500.
art. art. 119.
& 120. In
Serm. Attē-
dite à falsis
Prophe.*

DE VISITATIONE

viuis, imò adhuc certius, super quod conscien-
 tiam tuam stabilias. Et si etiam cuncti homi-
 nes, imò & Angeli ac totus Mundus aliquid
 concluderent, nisi tu iudicium hoc per teip-
 sum possis concludere, perditus es: quia non
 debes iudicium tuum ponere super Papam, aut
 super quemlibet alium. Te ipsum ita disposi-
 tum esse oportet, vt scias dicere: Hoc loquitur
 Deus, hoc non: Hoc est iustum, hoc iniustum:
 alioqui subsistere non poteris, non est possi-
 bile. VIS I. Non rectè cognoscitis mihi Sata-
 næ astuciam fratres, qui verbū Dei si nequeat
 opprimere vi, dolis saltem ac mendaciis depri-
 mēre conatur, per falsos prophetas, spiritusq;
 erroris, per quos replet mundum hæreticis ac
 sectis. Non est autem maior, vel dolor cordis,
 vel calamitas, quàm vbi Deus nobis Sectas
 falsosque spiritus immittit. ECCLE. Quid
 mihi de Sectis, aut pseudoprophetis, falsisque
 spiritibus? Dico equidē tibi. Non potes fidu-
 ciam tuam ponere super alterius iudiciū, ne-
 que conscientiam tuam pacare: Oportet teip-
 sum concludere, de tuo collo agitur, de tua
 vita res est. Ideo necessarium est, vt Deus tibi
 loquatur ad cor, hoc est verbū Dei, hoc non:
 alioqui incōclusum manet. D O C. Ego autē
 longe aliter sentio, fratres. In hac enim perdi-
 ta temporis miseria, prorsus non est tutum re-
 linqui vnumquenque, præsertim simplicioris
 & rudioris animi hominem, suæ deuotioni,
 discretioni, contra apertos Canones, cuius

*In Epistola
 ad Duces
 Saxo. Frid.
 & Iohan.*

*In Serm. de
 Hierusalē
 In. 500. art.
 art. 521.*

*In Serm. vbi
 supra.*

*De. 10. Pra-
 ceptis. cap. 3.*

ratio est, quia ideo positi sunt Canones patrū, ut dirigant populum. Et debet unicuique sua deuotio semper esse suspecta, & tanto magis, quanto magis placet, cum est contra communem usum, vel decretum patrum. Cum scias quòd angelus Satanæ in lucis angelum se trāfigurans, summè sit timendus & cauendus, qui sub specie deuotionis facilè omnia decreta solueret. Et illud Deu. 12. & Iud. 19. Vbi præcipitur, imò prohibetur ac reprehenditur, ne quilibet faciat quod sibi rectum & bonum videtur. Alioqui, primo aufertur timor ab omnibus, & reuerentia Ecclesiæ suæ & communitatis. Deinde nutritur securitas, etiam paulatim ad maiora alia remittenda. Tertio, redit illa antiqui populi licentia in excelsis & lucis, & extra templum religio, quæ summè prohibita fuit. M A R. Hoc ego consilium præ oculis habens, persæpe protestatus sum, tum in scholis, & disputationibus publicis, tum in libellis quibusdam, me non esse mihi consciū, aliquid dixisse quod sit contra sacram scripturam, Ecclesiasticos patres, aut Decretales Pontificum, aut rectam rationem. Nihilominus tamen, quia sum homo potens errare, submissi me iudicio & determinationi legitimæ sanctæ Ecclesiæ, & omnibus melius sentientibus. Coram Reuerendissimo igitur Domino Legato Augustæ hac usus sum protestationis formula: Ego frater Martinus Luther Augustinianus, protestor me colere & sequi sanctam Ro-

*In Dispu.
Lypica.
In resolu.
In Actis
Augustiō.*

DE VISITATIONE

manam Ecclesiam, in omnibus meis dictis & factis presentibus, præteritis, & futuris. Quod si quid contra vel aliter dictum fuit vel fuerit, pro non dicto haberi & habere volo. L V T. Ego vero etsi Rom. Ecclesiæ iam pridem vale dixi, eiusque Canones & Decreta publicè combustis, coactus sum tamen, propter leues ac fastidiosos spiritus, qui ceu fues inmundæ, sine fide, sine mente irruunt, & sola nouitate gaudent, atque statim, vt nouitas esse desit, nauscant: alios Canones, aliâque missandi formulam præscribere, ac sic agere, vt non amplius solùm verbo doctrinæ corda regerè, sed manum quoque apponerem, & publica administratione in opus perducerem. V I S I. Sic & nos, cum videremus tot contra nos insurgere sectas nouas, per quarum discordias gaudium spemque magnum cõcipiebant Papistæ, vt per eas res nostra destrueretur (tales enim dissensiones contrariæque sectæ non possunt esse ex spiritu sancto, sed certissime sunt ex nequissimo Satana.) Propter ea igitur scādala, coacti sumus humiliter implorare illustrissimū Principem, & Dominum D. Iohannem Ducem Saxonie. Rom. Imp. Archimarschalcum, ac Electorem, Lātgrauium Thuringiæ, Marchionem Misnæ, Dominum nostrum Clementissimum, tanquam Principem terræ, nostrumque certum superiorem sæcularem, à Deo ordinatum, vt Illustrissima clementia eius, ex amore Christiano (secundum sæcularem enim pote-

*In lib. de
formula missæ
sandi.*

*Lib. 2. cõtra
Carolstad.*

*Lib. 2. cõtra
Zuinglium &
Oecolamp.*

*In lib. Visi-
ta. Saxon.*

statem non obligatur) ac propter Deum, & Euangelio in bonum, & miseris Christianis, in eius prouinciis, in vtilitatem, ac salutem, pro sua Clementia dignaretur aliquas idoneas personas ad huiusmodi visitationis officium vocare, ac ordinare. Quod & Illust. clementia eius clementer, per Dei beneplacitum ita & fecit & ordinavit. BARRA. Tunc causam fidei sæculari Principi committas? At ego video potestatem Dei, quod oportet super verbo Dei non solum Papam, Episcopos & Sophistas, verumetiam Reges & principes fieri mendaces, ac seipsos traducere: Nam vel porci, ac asini videre possunt, quam cæci ac obstinati sint. Turpe quidem est, Cæsarem ac Principes manifestis agere mendaciis, sed turpius videtur, eos simul & semel contraria euulgare mandata. Eos profecto & ebrios & stultos principes esse oportet. Mundani ergo sunt Principes. Mundus autem inimicus est Deo: Igitur & eos facere oportet quod Deo displiceat, mundo autem placeat, ne fiant infames, sed maneant Principes mundani. Ne mireris itaque, si contra Euangelium furiosè ac stultè agunt: Oportet eos titulo nominique suo satisfacere. Scire igitur debes, quòd ab initio mundi rarissima avis est Princeps prudens, ac multò rarior, Princeps probus. Sunt communiter maximi fatui, ac nequissimi nebulones in terra. Quocirca pessima quæque ab eis expectanda sunt, boni autem parum: præsertim

In lib. cōtra Regem Angliæ.

In epistola com. duo mē data Impe.

In lib. de sæculari potestate.

DE VISITATIONE

in rebus diuinis, quæ ad salutem animarum
pertinent. M A R. Rectius igitur ego me olim

*In Resolu.
Epistola 2.*

Papæ quàm mundani principis cognitioni iudicióque submisi, his ad Leonem 10. verbis vtens: Quare, Beatiss. Pater, prostratum me pedibus tuæ B. offero, cum omnibus quæ sum, & habeo: Viuifica, occide, voca, reuoca, approba, reproba, vt placuerit: Vocem tuam, vocem Christi, in te præsentis, & loquentis agnoscam. Si mortem merui, mori non recusabo.

*In lib. cõtra
Statum Ec-
cle.*

S V E R. Ego verò neque Papæ, neque Imperatori, sed ne Angelo quidem de cœlo doctrinam meam amplius submittere iudicandam volo: sed quoniam de ea certus sum, per eam iudex esse volo, non modo hominum, verum etiam cunctorum Angelorû, vt si quis doctrinam meam non acceptauerit, saluus esse non possit, quia Dei est, non mea. Idcirco & iudi-

*In lib. cõtra
Regem An-
glie.*

cium meum, Dei quoque est, non meum. B A R R. Me quoque pœnitet quòd Vuormaciæ me Cæsari eousque submisi, vt vellem pati iudices super doctrina mea, atque audire, si quis vspiciam mihi errorem ostenderet. Non enim debuissim tam stultam exhibere humilitatem, quum de ea certus essem, & tamen apud Tyrannos me nihil iuuabat. Tam certos enim, nos hac de re esse oportet, vt si vel totus mundus cõtraderet, in ea tamen vnusquisque nostrum perseueraret. E C C L E. Ego itaque Christo potius, quàm vlli Principi, eiusmodi causam cõmiserim. Christus enim hîc spiritualis Do-

*In 100. art.
art. 111.*

*In Ser.
Nisi abundauerit iustitiavestra.*

Et or est, qui conscientias dirigit, Cum gladio
 autem, sæculari nihil habet negotij. **DOCT.** *De 10 Præ-*
 Nimis superba sunt ista: Quia sicut non licet *cep. cap. 4.*
 filio contra Patrem, seruo contra dominum,
 mulieri contra virum contendere & erigi: ita
 nec populo cōtra Principem aut sacerdotem.
 Etenim Christus docet nos in hac particula,
 (Panem nostrum quotidianum da nobis ho- *De oratione*
 die) orare pro vniuersis Prælatiſ spiritualibus, *Dominica,*
 præcipuè pro illis, quorum interest, verbum *Pater noster.*
 Dei impartire nobis. Quod tamè eisdem non
 conceditur, nisi nos & digni simus, & ob id
 Deū orauerimus. Culpa igitur in nos deriuat-
 tur, quia Deum ob id non petimus. Quocirca
 cogimur imperitos habere.

COCLÆVS.

*Ecce tibi (Princeps Illust.) initium pugne
 inter Lutherum fratresque ipsius tergeminos,
 qui monstrosa nimis discordia, cum vna caro
 sint omnes, longè diuersissima habent corda,
 animosque contrarios. Veri autem fratres in
 Christo, licet carne diuisi sint, animo tamen
 coniuncti persistunt. Totius enim multitudi-
 nis credentium erat (inquit Lucas) cor vnum,
 & anima vna. Quod si in primo cōgressu tam *Act. 4.*
 acriter inter se pugnant, quid in medio calore
 prælij futurum putemus? Ex pauculis tamen
 hîc verbis duorum fratrum seniorum, Docto-
 ris inquam & Martini, facile agnoscere licet,*

quantum & bonum perdidimus, & malum
procurauimus, dum ingenium illud vehemens
non cohibuimus, intra obedientiæ frena, sed
laxantes superbiæ habenas permisimus illud
ita præceps sursum ac deorsum ruere, atque
in coelum os ponere, & expuere, vt iusto Dei
iudicio non sine magno totius Germaniæ malo
traditum sit, à Deo in reprobum sensum, vt
ab omni stabilitate veritatis, & virtutis
profus exciderit, proprioque iudicio seipsum
condenarit quam sæpius, neque sibi ipsi, ne-
que aliis vsquã stabili tenore rectè cõsentiens.

De quatuor visitatoribus.

C A P. II.

VISITATOR.

*In lib. Visi-
ta. Saxonica.* **C**ommisit itaque (Illustriss. Princeps) hoc
visitandi munus quatuor Personis, nem-
pe strenuo ac inclyto Domino Iohanni No-
bili de Plaunitz, Equiti aurato, Clariss. ac Do-
ctiss. Domino Hieronymo Schurffio Iurium
Doctori, Strenuo ac inclyto Erasmo de Hau-
bitz, Et Præstabili Domino Philippo Melan-
thoni Magistro. Faxit Deus, vt foelix exem-
plum sit, & fiat cunctis aliis Principibus Ger-
manis salubriter imitandum: Quod & Christus
tandem largiter retribuet. Amen. L V T. Pru-